

Taotlus kodanikuühiskonna programmi strateegiliste partnerite konkursile

Vabaühenduste Liit ja MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused esitavad ühistaotluse Siseministeeriumi strateegiliste partnerite konkursi punktide 1.2.1 ning 1.2.3 valdkondades aastateks 2021-24.

Lisatud vastutavate meeskonnaliikmete elulookirjeldused.

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Luide
Vabaühenduste Liit
80005069
www.heakodanik.ee

Andres Huul
MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused
80424926
www.arenduskeskused.ee

Taotlejate suutlikkus	2
Tegevussuund 1: Teadlikud ja aktiivsed elanikud	4
Eesmärk 1: Eesti elanike kasvanud osalemine vabatahtlikus tegevuses ning vabatahtlikke kaasavad organisatsioonid on nõustatud ja toetatud	4
Vabatahtliku tegevuse võrgustiku vedamine	4
Vabatahtliku sõbra märgise programm	4
Eesmärk 2: Eesti elanike tõusnud teadlikkus kodanikuühiskonnast ja kodanikuühiskonnas osalemisest	5
Vabatahtlike Värava haldamine	5
Hea Kodaniku infokanalid	5
Hea Kodaniku klubid	6
Annetamistalgud	7
Annetuste kogujate võrgustik	7
Huvikaitse ja analüüs	7
Meeskond ja partnerid	7
Eelarve	8
Tegevussuund 2: Võimekad vabaühendused	8
Eesmärk 1: Tõusnud vabaühenduste koostöö- ja finantsmajanduslikud oskused ja teadmised	8
Parimate praktikate kogumine ja levitamine	8
Juhtide võrgustik	9
Huvikaitsetegevused	9
Teenuste delegeerimise edendamine	10
Aktiivsete Kodanike Fond	10

Eesmärk 2: Eesti elanike kasvanud teadlikkus vabaühendustest ja nende rollidest	10
Kodanikuühiskonna aasta tegijad	10
Huvikaitsevõrgustik	11
Mtyraha.heakodanik.ee	11
Tulevikujuhid	11
Kogukonnapraktika	11
Ettevõtlik kool	11
Õpilasfirmad	12
Meeskond ja partnerid	13
Eelarve	13

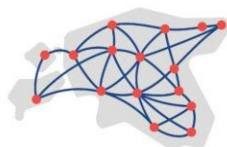
Taotlejate suutlikkus

Vabaühenduste Liit on 1991. aastast tegutsev huvikaitseorganisatsioon, kellel on pikaajaline kogemus liikmete kaasamisel ja võrgustike loomisel. Liidu tänased 107 liiget on kodanikuühiskonnas aktiivselt tegutsevad vabaühendused, paljud omakorda valdkondlikud katusorganisatsioonid. Liidu pädevus huvikaitsetegevustes põhineb peamiselt liikmete tihedas kaasamises, sh temaatiliste võrgustike (annetuste kogujad, huvikaitsejad, vabaühenduste juhid, avatud valitsejad), erinevate arenguprogrammide ning avalike ja tellitud koolituste kaudu. Liidu poolt välja antud mitmed [käsiraamatud](#) on kõikidele tasuta kättesaadavad.

Peamised infokanalid on eestikeelne nädalakiri (2300 tellijat), venekeelne uudiskiri (500 tellijat), sotsiaalmeedia (3750 jälgijat Facebookis) ja võrgustike postilistid. 2020. aasta lõpuni andis Vabaühenduste Liit välja paber kandjal ajakirja Hea Kodanik, mis tõi lugejateni valdkondlikke ja temaatilisi arvamusküsimusi, esseesid ja uuringuid. Kuigi mitte trükituna, ilmub ajakirja sisu veebikanalites edasi.

Vabaühenduste Liit on annetamistalgute eestvedaja ning osaleb Heateo Sihtasutuse ja Swedbankiga www.armastanaidata.ee keskkonna töös. Suuremate liidu käivitatud ja tänaseks eraldunud ettevõtmiste seas on MTÜde tugikeskused (täna osa MAK võrgustikust), Arvamusfestival, Teeme Ära!, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik; samuti ühekordselt toimunud Rahvakogu. Aastaid korraldasime kodanikuühiskonna konverentse ja suuri suvekoole.

**MAAKONDLIKE
ARENDESKESKUSTE
VÕRGUSTIK**

MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused tegutseb 2017. aastast võrgustikuna 2003. aastal asutatud MAKidele, mille ajalugu ulatub aga juba 1990. aastatesse ettevõtluskeskustena, millega liitusid MTÜde tugikeskused.

Igas maakonnas tegutsevana toetab tugistruktuur, ettevõtete, omavalitsuste ja vabaühenduste tegevusvõimekust, koosnedes 15 iseseisvast peamiselt kohalike omavalitsuste ja/või omavalitsusliitude poolt moodustatud sihtasutusest. Lisaks info- ja nõustamisteenusele pakuvad MAKid investorteenindust ja arendavad noorte ettevõtlikkust. Mitmed täidavad vastavalt maakondlikele

kokkulepetele ka muid funktsioone, koordineerides maakondlikku arendustegevust, turismikoostööd, kultuuritööd jm.

Maakondlikul tasandil tehakse pidevat koostööd kohalike omavalitsuste ja nende liitudega; üleriigilisel ministeeriumite ja üle-eestiliste organisatsioonidega. MAKidel on laialdane teadmistepagas iga maakonna suundumustest, nii ettevõtjate kui ka vabakonna hetkeolukorrast. Kokku töötab 15 MAKis enam kui 160 inimest. 2020. aastal viisid maakondlikud arenduskeskused läbi üle 7800 ettevõtluse ja enam kui 1800 vabakonna valdkonna nõustamiskorra. Koolitus- ja mentorlusprogrammide ning ja üritustest saab igal aastal osa enam kui 14 000 inimest, neist suurimad algatused on [üle-eestilise Ettevõtlusnädala](#) ja maakondlike tunnustusürituste korraldamine. Koostöös partneritega luuakse kaasa ka teistes valdkonda toetavatest tegevustes.

Maakondlikud arenduskeskused suhtlevad regulaarselt järgmiste sihtgruppidega: kohalikud omavalitsused ja nende liidud (MAKide asutajad, nõukogu liikmed ja koostööpartnerid); ministeeriumid; vabaühenduste liikmed, kogukonnad; alustavad ja tegutsevad ettevõtjad; noorteorganisatsioonid ja haridusasutused. Peamisteks suhtluskanaliteks on üritused ja koosolekud, sh nõukogu koosolekud asutajatega; sotsiaalmeedia kanalid, uudiskirjad ja üleriigilised kui ka kohalikud meediaväljaanded. 2020. aastal kajastati võrgustiku tegevusi 2215 korral (neist 264 korral vene keeles) erinevates meediaväljaannetes nagu ERR, Äripäev, Postimees Grupi kohalikud lehed jt.

Sotsiaalmeedia kanalitest on peamiselt kasutusel erinevad Facebooki lehed (16 MAKi lehte, sh HEAKi venekeelne leht, ja võrgustiku Facebooki lehed: [Ettevõtlik Kool](#), [Ühisnädal - vabaühenduste teejuht](#), [Maakondlikud Arenduskeskused](#)). Lisaks on olemas [maakondlike arenduskeskuste](#) ja [Ettevõtliku Kooli](#) Youtube kanalid ning [Instagrami konto](#). Uudiskirju saadetakse välja kolmele erinevale sihtgrupile: ettevõtjad (kokku 17 386 kontakti); vabaühendused (kokku 8 774 kontakti); koolijuhid ja õpetajad (kokku 932 kontakti). Mõnes maakonnas saadetakse uudiskirju ka turismisektorile ning ka kõigile maakonna uudistest huvitujatele, nende valdkondade uudiskirja listi suurus on kokku 25 376 kontakti.

Maakondlikud arenduskeskused toetavad ja arendavad nii alustavaid kui ka tegutsevaid vabaühendusi igas maakonnas Kodanikuühiskonna Sihtkapitali toel. Sihtgrupile pakutakse tasuta nõustamisteenust (sh www.mtyabi.ee), et aidata kaasa vabakonna aktiivsele ja jätkusuutlikule tegutsemisele. Konsultatsioonid toimuvad eesti, vene või inglise keeles ja valdkondadeks on eestvedajate inspireerimine, organisatsiooni asutamine ja lõpetamine; organisatsiooni arendamine, juhtimine, tegevusvõimekuse kasvatamine, ning ühingu tegevuste rahastamine, projektide nõustamine. 2020. aastal viisime läbi enam kui 1800 nõustamiskorda. Klientide rahulolu teenusega on kõrge: kohtumise teel nõustamist saanud vastanutest oli teenusega rahul 93,67% ja e-kirja teel nõustamist saanud vastanutest oli teenusega rahul 85,2%.

Koostöös erinevate partneritega nii kohalikul kui ka üleriigilisel tasemel viivad MAKid ellu arenguprogramme, korraldavad erinevaid infoseminare ja löövad kaasa algatuste eestvedamisel. Hea koostöö on olnud Vabaühenduste Liiduga annetamistalgute korraldamisel, kus MAKid mängivad olulist rolli kohapealsete ühenduste kaasamisel ja nõustamisel. MAKide eestvedamisel kasvas 2012. aastal kodanikupäeva sündmustest välja kodanikualgatusi tutvustav Ühisnädal, mille eesmärgiks on väärtustada inimeste koosloomist, algatusvõimet, vastutusjulgust ning teadlikkust. Koostöös arvukate partneritega tunnustavad ja väärtustavad erinevad sektorid kodanikualgatusi ja maakondades toimuvad sündmused erinevatele sihtrühmadele.

Tegevussuund 1: Teadlikud ja aktiivsed elanikud

Eesmärk 1: Eesti elanike kasvanud osalemine vabatahtlikus tegevuses ning vabatahtlikke kaasavad organisatsioonid on nõustatud ja toetatud

Oodatavad tulemused:

- osakaal elanikest, kes on viimase 12 kuu jooksul osalenud vabatahtlikus tegevuses kõigist elanikest 49% -> püsib
- vabatahtlikke kaasavate organisatsioonide võrgustiku rahulolu strateegilise partneriga *täpsustub* -> kasvab

Eduindikaatorid:

- osakaal 15–24 a elanikest 19% -> kasvab
- osakaal 65-74 a elanikest 9% -> kasvab
- võrgustiku liikmete arv 40 -> kasvab

Vabatahtliku tegevuse võrgustiku vedamine

Aktiivsed vabatahtlikke kaasavad organisatsioonid koonduvad avatud liikmeskonnaga sektoriteülesesse võrgustikku, mille eesmärk on pakkuda platvormi parimate Eesti ning välismaiste praktikate jagamiseks, ühiste valdkondlike eesmärkide seadmiseks ja koos arenemiseks. Sarnaseid võrgustikke veame ka näiteks annetuste kogujate, huvikaitsjate ja avatud valitsemise entusiastidega. 2021-24 pannakse rõhku võrgustiku suurendamisele. 2020 oli seal 40 liiget, suurema mõju saavutamiseks nooremate ja vanemaealiste kaasamisel kutsutakse liituma uusi ühinguid. Võrgustiku liikmeskond võiks olla suurem kui vabatahtliku sõbra märgise kandjate hulk.

Võrgustikust koguneb lisaks organisatsioonide tugevdamisele sisendit, mida kasutame oma huvikaitsetöös, et vabatahtlikkust puudutav õiguskeskkond, maksupoliitika ja muu valitsuse tegevus oleks valdkonda toetav. Võrgustiku toimetamiskanalid on peamiselt postilist, ühised kohtumised ja üritused-koolitused (2-3 aastas). Oluline osa valdkonna arendamisest on ka edaspidi osalejate ja panustajate teadmiste ning oskuste suurendamine, et vabatahtlikke värvata, kaasata ja hoida. Koolituste täpsemad teemad kasvavad välja võrgustiku vajadustest. Koolituste kõrval on rõhk ka erinevate juhendmaterjalide koostamisel, nende Vabatahtlike Väravasse koondamisel ja tutvustamisel. Materjalide kaasaegsust ja kvaliteeti vaadatakse üle pidevalt, uusi luuakse vajaduspõhiselt koostöös võrgustikuga.

Rahvusvahelise tegevuse suunal tehakse 2021. aastal info ja sisendi saamiseks koostööd Külaliikumise Kodukant, kes jääb esialgu edasi esindama Eestit Euroopa Vabatahtlike Keskuses (CEV). 2022. aastast teeb Vabaühenduste Liit ise liikmeks astumiseks taotluse ja suurendab seeläbi koostööd teiste samas valdkonnas tegutsevate organisatsioonide ja võrgustikega.

Võrgustiku liikmed on sõlminud 2016. aastal kokkuleppe töö sihtidest ja korraldusest. Uue strateegilise partneri ja võrgustiku eestvedajana on oluline koostöökokkulepe üle vaadata ja vajadusel ajakohastada, et soovijate sisendit ja panust võimalikult hästi rakendada saaks.

Vabatahtliku sõbra märgise programm

Jätkame vabatahtliku sõbra kvaliteedimärgise programmiga, mis tunnustab vabatahtlike kaasamise head taset ja professionaalsust Eesti organisatsioonides. Märgise saajad peavad olema vabatahtlike kaasamise põhjalikult läbi mõelnud ning korraldavad seda kooskõlas hea tavaga. Märgist kandvate organisatsioonide pakutavaid võimalusi tutvustatakse Vabatahtlike Väravas.

Programm sisaldab endas vabatahtlike kaasaja senise kogemuse kaardistamist, analüüsi ja kohapealset nõustamist. Iga nõustatav saab oma raporti koos soovitustega. Nõustamisel käsitletakse teemasid nagu vabatahtliku tegevuse kavandamine, värbamine, vabatahtlike toetamine ja juhendamine, tööohutus,

andmekaitse, vabatahtlike arengu toetamine, tunnustamine ja tegevuse lõpetamine. Vajadusel pakutakse ühingule kohtumise järel lisanõustamist veebis. Märgisekandjatelt küsitakse vähemalt iga kolme aasta järel tagasisidet, vaadatakse üle vahepealsed arengud ja palutakse regulaarselt üle vaadata andmebaasis olevad kontaktandmed.

Eesmärk 2: Eesti elanike tõusnud teadlikkus kodanikuühiskonnast ja kodanikuühiskonnas osalemisest

Oodatavad tulemused:

- platvormi olemasolu vabatahtlike ja vabatahtlike kaasajate kokkuviiamiseks -> kasutatavus kasvab
- tulumaksusoodustusega ühenduste nimekirja kuulujatele tehtud annetuste kogusumma 41 mln € -> kasvab

Eduindikaatorid:

- korduvate annetajate osakaal Eesti elanikest *täpsustub* -> kasvab
- annetamistalgute osalejate arv ja annetuste maht 111 algatust, 128teur -> kasvab
- annetusekogujate võrgustiku rahulolu strateegilise partneriga *täpsustub* -> püsib kõrge
- kasutatud kommunikatsioonikanalite ning nende liikmete ja lugejate arv (Hea Kodanik, Vabatahtlike Värav) *näitajad allpool* -> kasvab
- lugejatele edastatud informatsioon kodanikuühiskonnast, mh õiguskeskkonna, rahastus- ja osalemisvõimaluste, heade näidete jm kohta eesti, vene ja inglise keeles keeles -> regulaarsus püsib
- kodanikuühiskonna teemal loodud originaalsisu hulk aastas *n/a* -> 20
- pidev koostöö teiste vabatahtliku töö platvormide ja tööandjatega *n/a* -> toimib

Vabatahtlike Värava haldamine

Vabatahtliku tegevuse koordineerimise ja teemaga seonduva info koondamise peamine veebileht on www.vabatahtlikud.ee, kust saab infot vabatahtliku tegevuse võimaluste kohta, leida vabatahtlikke ja muud teavet ning abi.

Vabatahtlike Värava juures olev blogi ja ühismeedia on osa meie infokanalite tervikust, et suurendada mh arusaama vabatahtlike hea kaasamise tähtsusest ja nende rollist vabaühenduste ning ühiskonna toimimises ja arengus. Värava blogi on plaanis täiendada, sisustada temaatiliste postitustega ja levitada rohkem nii meie teistes kui ka muudes kanalites. Ühismeediat (Facebook ja Instagram) kasutatakse teemakohaste uudiste ja sõnumite levitamiseks valdkonnaga seotud organisatsioonidelt, peamiselt vabatahtlike võrgustikku kuuluvatelt ja vabatahtliku sõbra märgi saanud organisatsioonidelt.

Väravas on olnud palju tehnilisi kitsaskohti kuulutuste lisamise, heakskiitmise ja muutmise, mis tegid keskkonna kasutamise kohati keeruliseks ja vähetõhusaks. Mõned neist on tänaseks leevenenud, aga varasemate raskuste tõttu on värava kõrvale loodud teisi sarnase eesmärgiga konkureerivaid keskkondi nagu Annetame Aega, paljud sotsiaalmeedia grupid jt. Värava haldajana on meie üheks eesmärgiks sarnaste platvormidega (Tööandjate Keskkond [Annetame Aega](http://AnnetameAega), Heateo SA ning Swedbanki [Ma Armastan Aidata](http://MaArmastanAidata) ja <https://helpific.com/et/> keskkonnad) koostöövõimaluste otsimine ja ideaalis ühte keskkonda koondumine (mis võib küll lisaressurssi nõuda), et vähendada info pihustumist lõppkasutaja jaoks ja suurendada sünergiaid ning teha enam koostööd tööandjatega, mis on seni olnud üsna minimaalne.

Hea Kodaniku infokanalid

Eesti elanike teadlikkusele kodanikuühiskonnast, kogukondades ja vabaühendustes osalemisest aitavad kaasa taotluse ja taotlejate kõik tegevused – pea kõik nad on kantud eesmärgist, et inimesed oleksid aktiivsemad, vabaühendused tugevamad ja koostöösuhted tihedad, mis nii sisaldabki endas juba orgaaniliselt kommunikatsioonitegevusi, ent tegevuste edukus kasvatab lisaks ka nähtavust.

Vabaühenduste Liidu infokanalid koonduvad Hea Kodaniku märgi alla ja nende eesmärgiks on tuua ühte kohta kokku vabakonda puudutavad uudised Eestist, parimad praktikad välismaalt, rahastusvõimalusi, õiguskeskkonda ja kodanikuruumi puudutavad arengud, olla kodanikuühiskonna käekäigu vahendajaks, peegeldajaks ja mõtestajaks.

Hea Kodaniku infokanalite sekka kuuluvad veebiportaalid heakodanik.ee (kolmes keeles; aastas 90 000 külastussessiooni, 160 000 lehevaatamist, 60 000 kasutajat), vabatahtlikud.ee, kodanikuühiskonna nädalakiri ja lehed sotsiaalmeedias, kõige aktiivsemalt Facebookis (3700 jälgijat @Heakodanik + 2500 @VabaTahe; viimasel veel Instagramis 500+). Stabiilselt toimub juba kümnekond aastat auditooriumide nihkumine ühismeediasse: meililistid kahanevad, Facebooki ulatus kasvab.

Kuni 2020. aastani ilmus kolm korda aastas ka Hea Kodaniku ajakiri, mille avaldamise otsustasime paberkujul lõpetada. Alates 2021. aastast hakkab rohkelt head tagasisidet saanud ajakirjanduslik sisu – artiklid, intervjuud, esseed, kogemuslood – ilmuma üksnes veebis, lisaks Hea Kodaniku portaalile ka teistes meediakanalites. Samuti kaalume eelarve võimaldades rohkem vaheldust formaatides, nt video ja taskuhäälning.

Hea Kodaniku veebiportaaliga kogunevad nii kõik Vabaühenduste Liidu poolt loodud ja tellitud värsked uudised, artiklid ning infomaterjalid, kui ka staatiline vabaühendustele vajalik ja aktiivsetele kodanikele kasulik teave. Lisaks avaldame portaalis kõik vabakonna, avaliku võimu ja teiste partnerite vabakonna jaoks olulised uudised.

Uudistest ja olulistest sündmustest teeme kokkuvõtte igal esmaspäeval ilmuvas kodanikuühiskonna nädalikirjas, mis jõuab enam kui 2300 tellijani. Kuigi tegemist on suure numbriga, on tellijate arv viimastel aastatel aeglaselt kahanenud – võtame ette nädalikirja vormilise ja sisulise ajakohastamise ning peame silmas tellijaskonna laiendamist.

Kahe nädala tagant ilmub enam kui 500 tellijani jõudev venekeelne infokiri. Otsime võimalusi, kas ja kuidas jätkata sarnase tegevusega inglise keeles, mis pole seni järjepidevalt õnnestunud ega sihtgrupini jõudnud. Koos MAKide listidega ulatub vabakonna uudiskirjade auditoorium enam kui 10 000 kontaktini.

Meedias võtame valdavalt sõna vajaduspõhiselt ühendustele olulistel teemadel nagu rahastamine, õiguslik keskkond ja kodanikuruum, enim paistame silma algatuste nagu kodanikuühiskonna aasta tegijate tunnustamine ja annetamistalgud aegu.

Suurema auditooriumini jõudmiseks tegime seni ja teeme edaspidi vastavalt teemale ning sihtrühmale tihedamat sisu jagamise koostööd teiste meediaväljaannetega (ERR arvamusportaali, Edasi.org, Postimees, Levila, Müürileht, kohalikud lehed jne), et kodanikuühiskonna alane originaalsisu leviks ka mujal meedias. Huvi- ning võimalustmööda avaldame tellitud lugusid enne teistes väljaannetes ning siis Heas Kodanikus, et teiste jaoks oleks tegu uudiselt ahvatleva materjaliga. Endiselt kaasame kirjutajate sekka vastavalt teemale eksperte nii valdkonnast kui ka teistest sektoritest, edendades seega valdkonnaülest koostööd, ideede ning perspektiivide jagamist.

Teavitustegevuse sihtrühmana on jätkuvalt fookuses vabaühendused ja aktiivsed kodanikud, kellele jagame nõu ning uusi teadmisi. Samal ajal on Hea Kodanik mõeldud ka kõigile teistele, kelle jaoks ühiskonnas kodanikuna osalemine oluline – levitame sõna kodanikuaktiivsusest õpetajatele, ametnikele, poliitikutele ja paljudele teistele eesmärgiga, et Eestis oleks rohkem aktiivseid inimesi märkamas ühiskondlikke teemasid ja valukohti, nende lahendamiseks kaasa löömas ning et selle väärtust näeksid ühtemoodi nii inimesed ise, ettevõtjad kui ka otsuste tegijad.

Hea Kodaniku klubid

Koostöös partneritega korraldame üritustesarja Hea Kodaniku klubi, mida kanname üle ka veebis ning mille salvestused jäävad nähtavaks hiljemgi. Klubi eesmärgiks on tuua vabamas õhustikus kokku eri sektorite esindajad ja mõelda ühiselt erinevate ühiskondlike probleemide lahendamisele. Hea Kodaniku klubi on mõeldud kõigile, kellele lähevad korda ühiskonna areng, uute lahenduste ning mõteteni jõudmine ja kaasamõtlemine.

Aastas korraldame vähemalt kolm-neli klubiüritust, seni on neid toimunud ka vene ja inglise keeles. Kõiki kanname üle veebi vahendusel, salvestame, ning jagame kokkuvõtteid Hea Kodaniku portaalis. Klubide toimimise perioodidel on hüppeliselt kasvanud ka postituste ulatus Facebookis, nii et taskuhäälingu käivitumisel hakkame sinna laadima ka klubide audiosalvestusi, sest tegu on vajaliku materjaliga, mis väärib veel laiemat publikut.

Annetamistalgud

Alates 2019. aastast korraldame koostöös Vabariigi Presidendi Kantselei ja maakondlike arenduskeskuste võrgustikuga [annetamistalguid](#), kus kümned vabaühendused üle Eesti võtavad ette erinevaid tegevusi, et koguda annetusi ühiskondlike probleemide lahendamiseks ning kutsuda inimesi üles endale olulist valdkonda toetama. 2019. aastal kogusime ühiselt üle 128 000 euro, 2020. aastal juba üle 182 000 euro. Esimesel aastal toimus 111 eri algatust üle Eesti, 2020. aastal 155. Annetamistalgud on osa globaalsest liikumisest Giving Tuesday, kus lööb kaasa üle 70 riigi. Annetamistalgud aitavad suurendada vabaühenduste võimekust koguda annetusi ning samal ajal tõsta heategevuses – nii raha kui ka asjade annetamises – osalevate inimeste hulka Eestis.

Annetuste kogujate võrgustik

Teiseks heategevuse edendamise tegevuseks on annetusi koguvate organisatsioonide toetamine ja hea tava järgimine. 2021 märtsi seisuga kuulub võrgustikku 149 organisatsiooni, kelle hulk kasvab pidevalt. Võrgustiku eesmärk on pakkuda platvormi parimate praktikate jagamiseks, ühiste, valdkondlike eesmärkide seadmiseks ja koos arenemiseks. Võrgustiku tööd korraldame postilistis, Facebooki grupis ja ühistel kohtumistel kolm-neli korda aastas.

Kohtumistel keskendume kogemuste jagamisele erinevatel annetuste kogumisega seotud teemadel, näiteks annetuste kogumise strateegia, kanalid, kogumise viisid, sõnumite seadmine sihtgruppidele, annetuste maksustamine. Kohtumiste teemad ja sagedus kasvavad välja vajadustest üheskoos võrgustikuga – küsime võrgustikult sisendit iga aasta alguses ja jooksvalt aasta jooksul, et tegevus vastaks võrgustiku liikmete vajadustele. Võrgustik on ka valmis uute algatuste käivitamiseks, näiteks annetamistalgud said esimesel aastal eriti suure hoo sisse just tänu võrgustikule.

Võrgustiku töö aitab suurendada sinna kuuluvate vabaühenduste võimekust koguda annetusi, teha seda läbipaistvalt ja läbimõeldult ning samal ajal tõsta heategevuses osalevate inimeste hulka Eestis.

Huvikaitse ja analüüs

Pidev heategevust puudutava statistika analüüs ja info levitamine aitavad meid ja partnereid nii huvikaitstes poliitikakujundusel, annetuste kogujatel teada paremini annetajate käitumist kui ka teavitada laiemat avalikkust heategevuse olemusest ja vajalikkusest. Lisaks koguneb võrgustikust pidevalt sisendit, mida kasutame oma huvikaitsetöös, et heategevust puudutav õiguskeskkond, maksupoliitika ja valitsuse muu tegevus oleks valdkonda toetav. Jätkuvalt vajavad näiteks põhjendamist ja tegelemist asjatud piirangud tulumaksuseaduses. Tihedat koostööd teeme Heateo Sihtasutusega, kes on Eestis strateegilise filantroopia edendaja ning mõjufondide käivitaja.

Meeskond ja partnerid

Vabatahtliku tegevuse suunda veab Vabaühenduste Liidus Lauri Luide, abiks on senise strateegilise partneri juures teemaga tegelenud Eha Paas ja Anu Viltrop; heategevuse suunda Helen Talalae, klubisid korraldab Inna Laanmets. Kommunikatsiooni veavad Vabaühenduste Liidus Andrei Liimets ja vene keeles Ivan Lavrentjev; MAKide poolt Riina Nõupuu, huvikaitstes, analüüsiga ja kõneisikuina eri teemades Alari Rammo, Kai Klandorf ja Urmo Kübar. Partneritena on kaasas Heateo Sihtasutus, Swedbank, Tööandjate Keskliit, Vabariigi Presidendi Kantselei; meedias ERR arvamusportaali, Edasi.org, Postimees, Levila, Mürileht, kohalikud lehed; HK klubide korralduse partnerid.

Eelarve

Tööjõukulud	33 800	Nelja Vabaühenduste Liidu töötaja (vt meeskond) osaline töötasu, suurusjärgus Tallinna keskmine
Vabatahtlikkuse suund	8000	Värava haldus, võrgustiku vedamine, märgise nõustamine, aastas kahe päevase koolituse korralduskulud, juhendite koostamine
Heategevuse suund	2400	Talgute korraldus- ja turunduskulud
Teadlikkuse suund	1500	Originaalsisu honorarid, uute formaatide tootmiskulud
Üldkulud	6800	Kontor, side, veeb, admin jmt
KOKKU	52 500	

Indikatiivne eelarve 01.04-31.12.21 näitel, mida korrigeeritakse 2022-24 vastavalt vahenditele ja igaaastasele tegevuskavale.

Tegevussuund 2: Võimekad vabaühendused

Eesmärk 1: Tõusnud vabaühenduste koostöö- ja finantsmajanduslikud oskused ja teadmised

Oodatavad tulemused:

- MTÜ-de ja SA-de teenitud ettevõtlustulu põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks 172 mln € -> kasvab
- regulaarne vabaühenduste kaasamise heade näidete kogumine, avaldamine ja levitamine
- vabaühenduste kasvanud teadlikkus oma rollist, tähtsusest ja võimalustest kohaliku elu edendamisel

Eduindikaatorid:

- vabaühenduste osakaal, kellel on rohkem kui kolm rahastusallikat 33% -> kasvab
- delegeeritud teenuste osakaal kasvab
- palgaliste töötajatega MTÜ-de arv ja osakaal 24% (9625) -> 26% (10 200)
- vabaühenduste panus SKP-sse 2% -> püsib või kasvab
- juhtide võrgustiku rahulolu strateegilise partneriga *täpsustub* -> püsib kõrge

Parimate praktikate kogumine ja levitamine

Tõstmaks kogukondade ja KOVi teadlikkust kohaliku tasandi koostöövõimalustest saab nii kogukonna arendamise võrgustiku kui ka taotlejate abil ja kanalites senisest tõhusamalt kasutada ja levitada nii olemasolevat infot kui ka luua uut. Selleks kasutame juba seni kogutud ja uusi kogutavaid parimaid näiteid kohalikest koostööst KOVides ja maakondades ning avaldame neid pidevalt.

Kogutavate lugude sõnum lepitakse kokku võrgustikus ning fookuses on kohalike elanike kaasamine ning kogukondade ja KOVi koostöö, et innustada uusi häid suhteid ja tunnustada ning esile tõsta neid, kes on koostöös midagi toredat ja edasiviivat teinud. Lugusid koguvad MTÜ konsultandid nii igapäevase töö käigus kõigi osaliste nõustamisel kui ka igas maakonnas toimuvatel tunnustamiskonkurssidel

esiletõstetust (nt parim tegu, vabaühendus, küla, sädeinimene, vabatahtlik, toetaja, tervisetegu, tervisedendaja, turvaline kogukond, Leader koostööprojekt, elukeskkonna- ja ettevõtlusprojekt jm).

Lugude avaldamiseks kasutame nii loodud kogukondade arendamise võrgustiku, www.arenduskeskused.ee, kõigi MAKide kui ka Hea Kodaniku eesti- ja venekeelseid kanaleid, teeme koostööd KOVide väljaannete, maakonna ja üleriigilise meediaga. MAKid on kogukondi tunnustanud ligi 20 aastat. Mullusel kriisiaastal toimus 15 üritust, kandidaate esitati üle 400 ja üritustel osalejaid oli 600.

Praktikate kogumine ja levitamine pole üksnes tavapärane nn pehme teavitustegevus laiemale avalikkusele või KOVidele koostöö vajalikkusest, aga ka praktilise teabe koondamine koolitus- ja nõustamistegevuste kavandamisel kõigile võrgustikus osalejatele, mil on mõju nii kogukondade kaasatuse tõstmisele kui ka nende endi teadlikkusele oma rollist ja tähtsusest kohaliku elu edendamisel. Keskkvalitsuse tasandi tegeleme kaasamise edendamiseks koostöös Riigikantselei, ARVAKu ja kaasamise koordinaatoritega, mida täiendavad ülalkirjeldatud teavitustegevused.

MAKid jätkavad KOVide ja vabaühenduste ja nende ümarlaudade nõustamise, ülalkirjeldatud parimate praktikate levitamise ja kogukonnaliidrite võimendamise, kellele korraldatakse igas maakonnas erinevaid arendustegevusi nagu koostööseminarid, koolitused jmt. Sõltuvalt aastast, ülesehitusest ja maakonna eesmärkidest saab programmide igal aastal osa sadu eestvedajaid, mullusel kriisiaastal ulatus osalejate arv Zoomi abil ligi 1300ni. Teemade valikul lähtutakse MAK konsultantide ja KOVide koostöös välja selgitatud kogukondade arenguvajadustest, aga üheks on kindlasti kaasamine ja koostööoskused. Vabaühenduste Liidul ja ELVLil on kavas lähemalt analüüsida ka nii KOVide kui ka vabaühenduste täpsemat täienduskoolituste vajadust, et koostöös rahandusministeeriumiga töötada välja kesksed täienduskoolitussüsteemid ([lk 112](#)).

Kuna 2021. aasta sügisel toimuvad kohalikud valimised ja otsustajate pilt võib mõnevõrra kõikides KOVides muutuda, keskendume 2021. aastal kogukondade toetamise ja valija harimise, et nad seaksid juba kandideerijatele kaasamise ja koostööga seotud ootusi, et järgnev valitsemistsükkel saaks avatum. Selleks teevad taotlejad koostööd [ACFist toetust saanud](#) Eesti Väitlusseltsi ja Praxisega, kus eesmärgiks ongi demokraatliku kultuuri tugevdamine ja valijate toetamine informeeritud valikute langetamisel, eraldi sihtrühmaks on ka noored.

Juhtide võrgustik

Vabaühenduste juhtide võrgustik koondab juhte, kes soovivad kogemuste jagamise kaudu üksteise, iseenda ja oma organisatsiooni arengut toetada. Võrgustiku eesmärk on tõsta vabaühenduste juhtide võimekust organisatsioone juhtida, lähtudes [vabaühenduse juhi kompetentsimudel](#)ist. Võrgustik toimib 10-15-liikmelise grupina, mis kohtub regulaarselt ühe aasta jooksul. Paralleelselt võib olla moodustatud rohkem kui üks grupp. Võrgustikutöö aitab ära hoida vabaühenduste juhtide lahkumist sektorist ja toetada juhte nende arengus arvestades, et paljud pole olnud ettevalmistatud juhirolliks, vaid peavad niiõelda töö käigus enda teadmisi ja oskuseid tõstma. Võrgustikust koguneb meile ka sisendit, mis aitab otsustada, milliseid täiendavaid toetavaid tegevusi vabaühendustel ja nende juhtidel on vaja, et olla oma valdkondades sisukad eestvedajad. Maakondades pakuvad sarnaseid tegevusi MAKid oma arenguprogrammides koolituste ja nõustamise näol, millest osa tõstab samuti vabaühenduste finantsmajanduslikke oskusi ja teadmisi.

Huvikaitsetegevused

Vabaühenduste finantsmajanduslik olukord sõltub lisaks omatuludele palju ka avaliku sektori käitumisest, kes on üks levinumaid rahastusallikaid. Jätkuvalt on meie strateegiliste eesmärkide seas usalduslik koostöö avaliku võimuga, et nii kaasamisel kui ka rahastamisel oldaks eesmärgipärased, läbipaistvad, optimaalse halduskoormusega ja teineteist täiendavad. Partnerlusest SEViga ning omaenda rahastusalasest huvikaitsetööst koguneb sisend probleemidest ja vajadustest sotsiaalsete ettevõtete tegutsemiskeskonnast, mida siis üksi ja liitlastega lahendada või ellu viia. Ka sel perioodil tuleb edasi töötada omatulu teenijate diskrimineerimise vähendamiseks, kus näiteks toetused ja soodustused

lähtuvad sageli juriidilisest tegutsemisvormist, aga võiks lähtuda ühingu tegelikust profiilist, eesmärkidest, sihtrühmadest.

Teenuste delegeerimise edendamine

2021. aasta TLÜ analüüsi üks osa puudutas avalike teenuste delegeerimist vabaühendustele, kus soovitusena nenditi, et teema osas puudub vajalik baasinfogi ning tuleks algatada süstemaatiline arutelu delegeerimise põhimõtetest. Uuringu kogemuste osa analüüsis toodi siiski esile mõlemapoolseid (KOV ja MTÜd) vajadusi ja muresid, sh juhendmaterjali kasutatavus, finantsanalüüs teenuse planeerimisel, hirm administratiivse koormuse kasvu ees teenuste delegeerimisel. Samuti on Eestis tuttavamaks saanud mitmed uued nähtused nagu koosloome ja teenusedisain, mille harjutamine ja kasutamine nõuavad eraldi tähelepanu, aga korralikuks rakendamiseks eraldi lisaressursse.

Täpsemad tegevused vajavad Siseministeeriumi, ELVLi, taotlejate ning SEViga eraldi arutelu ja kokkulepe. 2021. aastal tutvustatakse KOVidele igas maakonnas MTÜ konsultantide poolt TLÜ uuringu tulemusi teenuste delegeerimise osas ja kogutakse veelgi sisendit vajaduste kohta. Delegeerimise teemalisi koolitusi pakume vajaduste ja võimaluste põhisel, mis selguvad täpsemalt töö käigus, võttes teiseks aluseks ka [RTK tellimusel valminud juhendi](#).

Aktiivsete Kodanike Fond

Vabaühenduste oskuste, teadmiste ja jätkusuutlikkuse tõusu toetame 2020-24 Vabaühenduste Liidu ja Avatud Eesti Fondi koosveetava [Aktiivsete Kodanike Fondiga](#). Euroopa Majanduspiirkonna riigid toetavad Eesti kodanikuühiskonda sel perioodil 3,3 miljoni euroga viies taotlusvoorus, millest seni on läbi viidud kolm, toetust on saanud 52 projekti. Vabaühenduste Liidu ülesanded ACFi juures on muuhulgas tugitegevuste korraldamine ja toetusesaajate nõustamine sisulistest küsimustes. Tegevust rahastab suuresti ACF kuni 2023.

Eesmärk 2: Eesti elanike kasvanud teadlikkus vabaühendustest ja nende rollidest

Oodatavad tulemused:

- kasvanud teadlikkus
- vabaühenduste rahastamiskeskonna andmebaas on igal aastal uuendatud
- tagatud järelkasv Eesti vabaühenduste juhtidele

Eduindikaatorid:

- noortele suunatud sündmuste või algatuste ja nendes osalejates arv
- aasta tegijate tunnustamine -> toimub ja kajastatud
- huvikaitsevõrgustiku rahulolu strateegilise partneriga *täpsustub* -> püsib kõrge
- arenguprogrammi läbinud tulevikujuhte -> 20
- ettevõtliku kooli osalejate arv -> püsib

Kodanikuühiskonna aasta tegijad

Üks Vabaühenduste Liidu nähtavamaid tegevusi on 1996. aastast toimunud kodanikuühiskonna aasta tegijate [tunnustamine](#), mida viimastel aastatel oleme korraldanud koos vabatahtliku tegevuse [tänuüritusega](#). Pidulik üritus on nii tegijate tänamiseks kui ka uute innustamiseks, samuti sektoriülese vaate loomiseks, tunnustades algatusi ka avalikus ja ärisektoris. Üritust saadab alati keskmisest suurem meediahuvi, mis tõstab ka laiema avalikkuse teadlikkust vabaühendustest ja nende rollidest.

Huvikaitsevõrgustik

Huvikaitsevõrgustik koondab organisatsioone, mis soovivad teha tõhusamat ja läbipaistvamat huvikaitset ja osaleda mõjusamalt poliitikakujundamises, mis tõstab ka laiemat avalikkuse teadlikkust vabaühendustest ja nende rollidest. Võrgustiku eesmärgiks on jagada huvikaitse teemadel kogemusi ja infot ning teha koostööd, käsitledes võrgustiku liikmetele parasjagu olulisi teemasid, nt huvikaitseplaanide koostamine, kampaaniate korraldamine, koostöö avaliku sektoriga ja vabaühenduste vahel. Jagatakse häid praktikaid ja arendatakse oskuseid, mida huvikaitsetöös vaja läheb. Töö tulemusena suudavad vabaühendused olla sisukamad partnerid avalikule sektorile ja seista tõhusamalt oma sihtgruppide eest ning selle kaudu omakorda tõsta inimeste teadlikkust vabaühendustest ja nende rollidest.

Võrgustiku tööd korraldame postilistis ja ühistel kohtumistel (3–4 korda aastas). Kohtumiste teemad ja sagedus kasvavad välja vajadustest üheskoos võrgustikuga – küsime võrgustikult sisendit iga aasta alguses ja jooksvalt aasta jooksul, et võrgustiku tegevus vastaks võrgustiku liikmete vajadustele. Võrgustikust koguneb meile ka sisendit, mida kasutame Vabaühenduste Liidu üldisemas huvikaitsetöös, et aidata kaasa võimalikult tõhusale koostööle avaliku sektori ja vabaühenduste vahel.

Mtyraha.heakodanik.ee

Iga aasta kevadel on uuendatud vabaühenduste rahastamiskeskonna [andmebaas](#), et vabaühenduste rahastamine oleks avalik, aga ka et rahastajad ise analüüsi pealt paremaid poliitika- ja rahastustingimusi teeksid. Regulaarselt kirjutame uuendamise järel ka analüütilisi artikleid, et andmete tähendust selgitada. Tegevuse partneriks on Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE.

Tulevikujuhid

Oskuste ja järelkasvuga tegeleme ACFi toel [tulevikujuhtide arenguprogrammis](#), mille raames arendatakse osalejate liidriks olemise teadmisi, oskusi ning hoiakuid, töötades nende motivatsiooni, valmisoleku ja julgusega võtta suuremat vastutust vabaühenduste juhtimisel. Arenguprogrammi aluseks on [vabaühenduse juhi kompetentsimudel](#), mille töötasime välja koostöös tänaste vabaühenduste juhtidega, et selle kaudu luua nägemus mõjusa, võimeka, jätkusuutliku ja usaldusväärse vabaühenduse eestvedajast, kodanikuühiskonna mõjutajast, ning määratleda ja kirjeldada edu tagamiseks olulisimaid juhi kompetentse. Aasta kestva programmi läbib kokku kaks gruppi, kellest esimene (13 inimest) on juunis 2021 lõpetamas ja augustis kavandame teise kokkupanekut. Tegevust rahastab suuresti ACF kuni 2023.

Kogukonnapraktika

Teiseks järelkasvule suunatud tegevuseks on Vabaühenduste Liidu välja töötatud kogemusõppe programm [Kogukonnapraktika](#), mille käigus õpilased lähevad vabaühendusse lühipraktikale. Programmi kaudu käib ligikaudu 1000 noort üle Eesti igal aastal mõne vabaühenduse juures praktikal, tehes mõnda vabaühenduse jaoks vajalikku tegevust. See annab hea sissevaate vabaühenduse tegevusse ja selle kaudu vabakonna organisatsioonidesse ja kodanikuühiskonna teemadesse laiemalt. Programmi eestvedajaks on 2021. aastast Eesti Noorteühenduste Liit, keda toetame edasi nõu ja jõuga.

Ettevõtlik kool

Maakondlikud arenduskeskused arendavad noorte ettevõtlikkust peamiselt haridusprogrammi Ettevõtlik Kool kaudu, mis panustab nii vabaühenduste finantsvõimekuse, sotsiaalse ettevõtluse kui ka järelkasvu eesmärkidesse, arendades noortes nii ettevõtlikkust kui tõstes teadmisi rahatarkusest.

Ettevõtlik Kool on kaasaegse hariduse kvaliteedimärk, mis on koondnimetus põnevale ja kaasavale õppimise meetodikale ning ühtlasi haridusprogramm, mis toob koolidesse ja lasteaedadesse rohkem iseseisvat ja ettevõtlikku hoiakut, arendab lastes otsustusvõimet ja ärgitab tegutsemishimu. Programm põhineb suuresti Šotimaal rakendataval programmil “Enterprising School”. Ida-Viru Ettevõtluskeskuse eestvedamisel alustasime programmi väljatöötamisega Eestis juba 2006. aastal ning 2016. aastal laienes see kõikidesse maakondadesse.

Alates 2008. aastast veab programm edulugude konkurssi "Õppimine on põnev!", mille raames tõstetakse esile ja tunnustatakse õppeasutuste algatusi valdkondades nagu koostöötegu, noorte algatus jms. Edulugude konkurss pälvib igal aastal laialdaselt meediakajastusi, mille raames jõuavad ettevõtlike noorte ja õppeasutuste lood kohaliku meedia kaudu laiemale sihtgrupile.

Ettevõtlikus Koolis on õpetajate ülesandeks kaasata lapsi kõigisse arenguetappidesse ja -protsessidesse nii, et initsiatiiv ja õppimise lust lähtuks õpilastest endist. Selleks pakume õppeasutustele tööriistu üldpädevuste paremaks rakendamiseks kõikides kooliastmetes nii koolitöö sees kui ka välisel ajal. Kõik õppeasutused, kes rakendavad süsteemselt ettevõtliku õppe metoodikat ja läbivad vastavusseire hindamise erinevates koolielu puudutavates küsimustes, tunneb ära kvaliteedimärgise "Ettevõtlik Kool" ja "Ettevõtlik Lasteaed".

2020. aastal kutsusime ellu [Eesti esimese rahatarkuse mentorklubi katseprojektiga](#), mille eesmärk on täiendada õpetajate valdkonna teadmisi, et nemad omakorda saaksid tõsta noorte teadmisi kaalutletud finantskirjaoskusest. Projekti on kaasatud Pangaliit, EstBAN, MyFinancier ning Rahandusministeerium ning sellest võtavad osa Võru-, Põlva-, Lääne- ja Ida-Virumaa Ettevõtliku Kooli võrgustiku koolid. Katseprojekt lõpeb 2020/2021. aasta õppeaastal ning selle laialdasem rakendamine on planeeritud järgmistel aastatel.

Ettevõtliku Kooli võrgustik on laienenud igasse Eesti maakonda, kus kohalikul tasandil koordineerivad programmi maakondlikud arenduskeskused (MAK). Ettevõtliku kooli põhimõtete järgi töötab ligi 130 kooli ja 15 lasteaeda üle Eesti, kokku üle 27 000 õpilase. Tihedasse koostöösse on haaratud ka lapsevanemad ja kogukonnad.

Eesmärki panustab ka ettevõtlikkuse ja ettevõtlusteadlikkuse kasvatamiseks korraldatav Ettevõtlusnädal, mille raames toimub üle Eesti paarsada sündmust, millest võtab igal aastal osa paarkümmend tuhat huvilist. Üritused on suunatud laiale sihtgrupile: õpilased; potentsiaalsed ettevõtjad; tegutsevad ettevõtjad. Ettevõtlusnädala eesmärk on populariseerida ettevõtlikkust, mille väljund võib olla ettevõtlusega tegelemine, kuid ei pruugi. Tegevus rahastatud suuresti teistest allikatest, aga täidab eesmärki.

Õpilasfirmad

MAKid arendavad järelkasvu ehk noorte ettevõtlikkusteadlikkust ka õpilasfirmade (ÕF) kaudu, et suurendada noorte ettevõtlikkust, inspireerida ja toetada, saamaks kõikides eesti koolides praktilise kogemuse ideest teostuseni õpilasfirma, äriühingu, kodanikuühenduse või projekti käivitamise näol. Lisaks toetavad ja loovad konsultandid maakondades võrgustikke majandus- ja ettevõtlusõpetajatele, mis annab õpetajatele võimaluse suhelda oma maakonna spetsialistidega ja jagada informatsiooni uutest ning parimatest meetoditest. Korraldatakse koolitusi ja mentorklubisid, et koolides oleksid pädevad ja motiveeritud õpilasfirmade juhendajad Junior Achievement programmidele „Õpilasfirma“ ja „Minifirma“.

Õpilasfirma kaudu omandatakse õppeprotsessi osana äritegevuse põhimõtteid, arendatakse algatusvõimet ja soovi ise probleeme lahendada. Õpilased omandavad juhtimise ja meeskonnatöö kogemusi, õpivad vältima riske, otsustama ja vastutama, samuti korraldatakse koolitusi, mis toetavad noorte arengut meeskonnatöös, müügitöös, avalikus suhtlemises, ideede genereerimiseks ja muudes loovates ja innovaatilistes teemades. ÕF tegutseb ühe kooliaasta vältel ja lõpetab tegevuse õppeaasta lõpul. Soovi korral saavad noored MAKidest ka nõu, kuidas ÕFist arendada ametlikud OÜd või MTÜd, lisaks konsulteeritakse noorte projekte ja nõustatakse õpilasesinduste tegevusi.

ÕFide eesmärgistatud toetamine on järjepidev olnud eelkõige Pärnumaa, Viljandi, Lääne-Virumaa, Harjumaa ja Tartu maakondades. Noorte ettevõtlikkuse arenguks organiseeritakse maakondades erinevaid koolitusi, mis toetavad. Iga aastal selgitatakse välja maakondades parimad, kes esindavad maakonda õpilasfirmade võistlustel, samuti toimuvad spetsiaalsed laadad projektide tutvustamiseks väljaspool kooli. Tegevus rahastatud suuresti teistest allikatest, aga täidab eesmärki.

Meeskond ja partnerid

Vabaühenduste Liidu poolt veab võrgustikke Helen Talalaev, Mtyraha keskkonna ja muu huvikaitse eest vastutab Alari Rammo, abistab Kai Klandorf. Ettevõtlikut kooli veab Heidi Uustalu, Kogukonnapraktikat Carlotta Põdra. MAK MTÜ konsultandid, järgmiste vastutajatega: Riina Nõupuu (kommunikatsioon ja parimad praktikad), Karin Ratas ja Daisi Spreng (kogukondade kaasatus), Kaoke Kärsti (avalike teenuste delegeerimine). Partneritena on kaasas Eesti Linnade ja Valdade Liit, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik, Eesti Väitlusselts & Praxis, TÜ RAKE, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik, Eesti Noorteühenduste Liit.

Eelarve

Tööjõukulud	31787.5	Nelja Vabaühenduste Liidu töötaja (vt meeskond) osaline töötasu, suurusjärgus Tallinna keskmine
Mtyraha	2000	Andmeanalüüs, keskkonna uuendamine
Kogukonnapraktika	3000	ENLi kulud projekti vedamisel
Teadlikkuse suund	1500	Originaalsisu honorarid, uute formaatide tootmiskulud
Üldkulud	1900	Kontor, side, veeb, admin jmt
KOKKU	40187.5	

Indikatiivne eelarve 01.04-31.12.21 näitel, mida korrigeeritakse 2022-24 vastavalt vahenditele ja igaaastasele tegevuskavale.